

ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ У ЗВО УКРАЇНИ

STRUCTURAL-ORGANIZATIONAL MODEL OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PR-SPECIALISTS IN UNIVERSITIES OF UKRAINE

Статтю присвячено одній з актуальних проблем модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в закладах вищої освіти (ЗВО) України – створенню організаційної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України в контексті входження до європейського і світового освітніх просторів.

Автором було досліджено організаційні моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України у вітчизняному науковому дискурсі. Було обґрунтовано власну концепцію організаційної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України та розроблено рекомендації щодо можливості впровадження організаційної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в Україні в контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти в європейський та світовий освітні простори.

Для обґрунтування в теоретичній площині авторської концепції організаційної інтегральної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України було використано ідею варіативності поєднання PR з різними сферами людської діяльності. У практичній площині обґрунтування авторської концепції полягало в об'єктивній потребі вдосконалення професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України з використанням найкращого зарубіжного досвіду в професійній підготовці PR-фахівців у контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти в європейський та світовий освітні простори.

Інтегральна модель професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України складається із двох взаємопов'язаних компонентів: вітчизняного досвіду професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю; зарубіжного досвіду з професійної підготовки PR-фахівців. Ці компоненти ґрунтовно проаналізовано. Автором визначено організаційну можливість реалізації цієї моделі на практиці.

Ключові слова: інтегральна організаційна модель, організаційна модель, фахівці зі зв'язків із громадськістю, зв'язки з громадськістю, ЗВО.

The article is devoted to the urgent problem of modernization of the professional training of future public relations specialists in Ukraine – the creation of an structural-organizational model for the professional training of future public relations specialists in universities of Ukraine in the context of joining the European and the world educational spaces.

The author investigated the structural-organizational models of the professional training of future specialists in connection with the public in universities of Ukraine in the Ukrainian scientific discourse. The author substantiated his own concept of the structural-organizational of the professional training of future PR-specialists in universities of Ukraine and developed recommendations on the possibility of introducing an structural-organizational of the professional training of future public relations specialists in Ukraine in the context of the integration of domestic education into the European and the world educational spaces.

To substantiate in the theoretical plane the author's concept of the structural-organizational integral model of the professional training of future specialists in public relations in universities of Ukraine, the idea of variability was used to combine PR with various spheres of human activity. In the practical plane, the substantiation of the author's concept consisted in the objective need to improve the professional training of public relations specialists in universities of Ukraine using the best foreign experience in the professional training of PR specialists in the context of the integration of domestic education into the European and world educational space.

The structural-organizational integral model of the professional training of future public relations specialists in universities of Ukraine consists of two interrelated components: the domestic experience of the professional training of public relations specialists and the foreign experience of professional training of PR-specialists. These components have been thoroughly analyzed. The author has identified the organizational possibility of implementing this model in practice.

Key words: structural-organizational integral model, public relations specialists, public relations, universities in Ukraine, model, modeling of training of specialists.

УДК 378.091.3

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/29-2.17>

Рябець І.В.,

здобувач кафедри психології та педагогіки

Національного університету

«Києво-Могилянська академія»

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Зміни, що відбулися у всіх аспектах суспільного життя після проголошення незалежності України, сприяли виникненню такого соціального інституту, як зв'язки з громадськістю. З появою цього соціального інституту в пострадянському просторі з'явилася необхідність у фахівцях зі зв'язків із громадськістю (PR-фахівцях). Останні потребували ґрунтовної професійної підготовки. Потреба суспільства в налагодженні нових моделей суспільних комунікацій та в фахівцях, які могли б здій-

снювати цю діяльність сприяли появі виникнення професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю в Україні.

Раніше нами вже розглядалися *передумови та чинники, етапи та тенденції* професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в Україні в другій половині ХХ – початку ХХІ століття [10]. Сучасною тенденцією професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) України в контексті інтеграції вітчизняної вищої

освіти в європейський та світовий освітні простори, яка була зазначена нами раніше, є модернізація цієї підготовки з урахуванням напрацювань вітчизняних та зарубіжних учених та PR-практиків. Одним із напрямів ефективності функціонування вищої освіти України є створення та реалізація нових організаційних моделей професійної підготовки майбутніх фахівців з урахуванням зарубіжного досвіду задля інтеграції ЗВО України в європейський та світовий освітні простори [10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із досліджень українських науковців і практиків, які займаються проблемами професійної підготовки фахівців зі зв'язків з громадськістю у ЗВО України, а саме створенням та впровадженням організаційних моделей професійної підготовки PR-фахівців, виділяємо наукові праці В. Королька [2; 3], О. Некрасової [2], Т. Коржової [4], А. Киричка [1] та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових розвідок, присвячених проблемі професійної підготовки фахівців у ЗВО України, професійна підготовка майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у вітчизняних ЗВО ще не стала предметом окремого цілісного наукового дослідження в вітчизняному педагогічному дискурсі. Наразі поза увагою науковців-педагогів лишилися організаційні моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України. Недостатня дослідженість цієї проблематики в педагогічній науці та потреба суспільства в модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України актуалізували вибір нашої наукової розвідки: **«Організаційна модель професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України: у контексті входження до європейського і світового освітніх просторів».**

Мета статті – запропонувати власну концепцію організаційної моделі професійної підготовки цих фахівців у вітчизняних ЗВО на основі аналізу та узагальнення положень щодо створення організаційних моделей професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України.

Виклад основного матеріалу. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року зазначено, що «стратегія розвитку національної системи освіти повинна формуватися адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, що забезпечить стійкий рух та розвиток України в першій чверті ХХІ століття, інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір» [12]. У цьому контексті сучасною тенденцією професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України щодо інтеграції вітчизняної вищої освіти в європейський та світовий

освітні простори є вдосконалення цієї підготовки з використанням існуючого вітчизняного досвіду підготовки та урахуванням напрацювань зарубіжних учених у сфері зв'язків із громадськістю та PR-практиків [10]. Іншим положенням Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року є положення про модернізацію і розвиток освіти України [12]. Одним із напрямів модернізації освітнього процесу ЗВО України є створення та реалізація нових організаційних моделей професійної підготовки майбутніх фахівців, у т.ч. моделей професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю.

Сучасні наукові розвідки в PR-сфері, у сфері соціальних комунікацій педагогів і PR-практиків свідчать про те, що питання створення організаційних моделей професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в Україні є *мультидисциплінарною проблемою*.

Фундаментальними працями в теорії та практиці PR-освіти в Україні є напрацювання вітчизняного науковця, професора, завідувача кафедри зв'язків із громадськістю Національного університету «Києво-Могилянської академії» доктора філософських наук В.Г. Королька. Цим автором було сформульовано три основні моделі PR-освіти – академічна, журналістська та бізнес-модель.

Основна мета «Академічної моделі» PR-освіти полягає в тому, щоб підготувати PR-аналітиків та піарологів. «Ідеться про опанування науковими основами PR-професії та методами наукового аналізу зв'язків із громадськістю як сфери діяльності та соціального інституту» [3, с. 12].

Основна мета «Журналістської моделі» PR-освіти полягає в тому, щоб підготувати «техніка комунікацій, фахівця з питань інформаційно-комунікаційних технологій, що володіє всіма методами роботи зі ЗМІ» [3, с. 13].

Основна мета «Бізнес-моделі» PR-освіти полягає в тому, щоб підготувати «PR-професіоналів вищої ланки, які працюють на управлінському рівні, виконують роль менеджерів, директорів стратегічних комунікацій, здійснюють функції експертів або радників» [3, с. 13].

Згодом ці моделі у своїх дослідженнях використовували Т. Коржова та А. Киричок.

Сучасним науковим дослідженням із проблеми створення організаційної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України в контексті входження до європейського, світового освітніх просторів є дисертаційне дослідження Т. Коржової [4]. Цим фахівцем із соціальних комунікацій було запропоновано та обґрунтовано дуальну модель PR-освіти в ЗВО України. Цим автором визначено й описано компоненти цієї моделі: цільовий, мотиваційний, змістовний, діяльнісний, оціночний, результативний. Структурні частини професійної компетент-

ності: 1) базові (загальні) – соціально-особистісні, когнітивно-аналітичні, контрольні- методичні, інформаційно-комунікативні; 2) фахово-орієнтовані – підготовчо-організаційні, спічрайтерські, іміджмейкерські та журналістські. Дуальна модель вищої PR-освіти за цим науковцем «спирається на компетентнісно-інтегративний підхід, що передбачає фундаментальну підготовку майбутніх фахівців на академічних засадах; основою її виступає скоординований взаємозв'язок освітньої системи і реального сектору. Ця модель базується на єдності та взаємодії трьох методологічних платформ: а) компетентнісної (формування компетенцій викладача й студента), б) інтегративної (передбачає два аспекти: перший – поєднання елементів академічної, журналістської та бізнесової моделей PR-освіти, другий – забезпечення конкурентоздатності фаху й підвищення попиту на спеціалістів галузі за рахунок взаємодії між наукою, освітою та реальним сектором), в) технологічної (використання сучасних технологій професійного навчання в процесі формування фахової компетентності студентів PR-спеціальності)» [4]. Т. Коржова вважає, що для реалізації компетентнісного підходу основними мають стати освітні принципи: інтеграції фахового знання і практичної сфери його застосування; активізації самопізнання, самооцінки й самоврядування; доцільності; взаємодії викладача та студента; єдності індивідуальної та групової діяльності; акмеологічності; інноваційності та інформатизації навчання [4]. Також ця авторка звернула увагу на необхідність розроблення та впровадження стандарту вищої освіти з підготовки фахівців у галузі зв'язків із громадськістю, де мають бути чітко обґрунтовані специфіка підготовки фахівців зі спеціальності 063 «Зв'язки з громадськістю»; результати навчання, які вказують на те, що випускник повинен знати, розуміти та виконувати. Т. Коржовою було зазначено, «що вагому роль у процесі розроблення та затвердження стандарту для бакалаврів і магістрів науково-дослідної роботи та долучення експертів і фахівців реального сектору PR, які згідно з дуально-орієнтованою моделлю мають допомогти педагогам-теоретикам розробити критерії якісних освітніх послуг у сфері паблік рілейшнз. На думку цього науковця, до таких критеріїв відносяться «ерудитія, професійна підготовка, високі показники здібностей у різних галузях знань (академічного, журналістського та бізнесового напрямів), дотримання правил професійного кодексу та етикету PR-спеціаліста, володіння мистецтвом презентації (самопрезентації), навичками організації спеціальних заходів і проектів, а також уміння формувати думку громадськості й керувати нею» [4].

Проблемі вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України присвячено наукове дослідження

А. Киричка [133]. Цим науковцем було проаналізовано основні теоретичні й практичні підходи професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю. На основі компетентнісного підходу А. Киричком було розроблено трирівневу модель підготовки фахівців у галузі зв'язків із громадськістю («бакалавр» – «магістр» – «PhD») [1, с. 123–149]. Цей автор звернув особливу увагу на важливості «визначення компетентнісного набору PR-фахівця, який має набуватись на всіх рівнях вищої освіти <...> визначити ці компетенції з подальшою інтеграцією цих принципів у трирівневу модель підготовки» [1, с. 71].

Слід наголосити, що всі раніше зазначені автори приділяли значну увагу наповненню змісту освітніх програм професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у вітчизняних ЗВО.

Наукове дослідження І. Тітаренко [11] є теоретико-експериментальним дослідженням із проблеми формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців із реклами і зв'язків з громадськістю в закладах вищої освіти України. У своїй роботі ця авторка виокремила та обґрунтувала педагогічні умови формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців із реклами і зв'язків із громадськістю. Також І. Тітаренко розробила модель реалізації педагогічних умов формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців із реклами і зв'язків із громадськістю. Ця модель ґрунтується на використанні положень аксіологічного, компетентнісного, комунікативного та конфліктологічного підходів і загально-дидактичних принципів. Модель включає в себе такі компоненти: теоретико-методологічний, змістово-процесуальний, контрольні-оцінювальний.

Узагальнюючи ідеї досліджень та напрацювань українських учених щодо питання організаційної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України, можемо констатувати, що проблема професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю є мультидисциплінарною. У представлених організаційних моделях професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України вітчизняними науковцями в PR-сфері, у сфері соціальних комунікацій, педагогів і PR-практиків акцентовано увагу на необхідності вирішення питання якісної підготовки фахівців із PR, що у свою чергу потребує ґрунтовного вивчення та послідовного практичного впровадження на рівні організаційно-методичного аспекту PR-освіти. Наразі вищезазначені питання актуалізують завдання перед сучасною педагогічною наукою та професійною освітою.

Проведений у нашій попередній науковій розвідці аналіз змісту поняття «зв'язки з громадськістю» [5] засвідчив величезну кількість та різ-

номаніття підходів до визначення цієї дефініції. Як зазначав у 1975 році американський фахівець Р. Харлоу (R. Harlow), визначень поняття «зв'язки з громадськістю» нараховувалося, починаючи з початку ХХ століття, понад 500 [14, с. 36]. А вже у 2007 році Ф. Шарков писав, що «натепер проаналізовано біля 1000 визначень, які характеризують зв'язки з громадськістю» (*тут та далі переклад з російської мови наш – І. Р.*) [13, с. 9–10]. Науковий термін «паблік рілейшнз» продовжує залишатися в колі особливої уваги дослідників цього феномену. Зарубіжні та вітчизняні науковці продовжують розглядати об'єкт та предмет, парадигми та концепції, підходи та поняття науки про «public relations». В. Королько звертає увагу на відсутність єдності розуміння серед фахівців зі зв'язків із громадськістю щодо питань предмету PR, змісту PR-діяльності, кваліфікаційних характеристик фахівця зі зв'язків із громадськістю» [3, с. 17].

Існуюча величезна кількість дефініцій поняття «зв'язки з громадськістю» зумовлена тим, що в науковому ракурсі зв'язки з громадськістю носять суспільний характер. PR є дотичним до різних сфер людської діяльності, тому поняття «паблік рілейшнз» потрактовується в той спосіб, в який PR пов'язаний з певною галуззю науки чи практики. Ця дотичність, із одного боку, унеможлиблює формулювання уніфікованого визначення поняття «зв'язки з громадськістю», але, з іншого боку, відкриває величезний варіатив поєднання PR із різними сферами людської діяльності. Саме ця *ідея варіативності* стала базою для обґрунтування нашої власної концепції організаційної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України.

Реальністю сьогодення є модернізація і розвиток вітчизняної освіти. Цю суспільну необхідність висвітлено в «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», де серед основних завдань зазначено таке: «Модернізація і розвиток освіти повинні набути випереджального безперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні та світі. Зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави повинні бути зосереджені на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні перспективних завдань, серед яких: оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, врахування світового досвіду <...> забезпечення системного підвищення якості освіти...» [12].

Отже, одним зі шляхів модернізації та розвитку української вищої освіти є осмислення та впровадження напрацьованого світового досвіду в освітній процес ЗВО України. Ця об'єктивна потреба вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю

в Україні з використання досвіду країн розвинутої демократії, де інститут PR уже досяг досить високого ступеня якості в процесі професійної підготовки фахівців із PR, постає актуальним питанням для вітчизняної професійної освіти, оскільки сприятиме *практичному* вдосконаленню системи професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в Україні.

Таким чином, ми можемо говорити про *інтегральну модель* професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю. Ця модель складається з двох взаємопов'язаних компонентів:

- вітчизняного досвіду професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю;
- зарубіжного досвіду з професійної підготовки PR-фахівців.

Компонент із використання зарубіжного досвіду в модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України сприяє процесу входження вітчизняної освіти до європейського, світового освітніх просторів. Нами раніше вже було проаналізовано зарубіжний досвід професійної підготовки PR-фахівців США та Великобританії [7; 8]. У ході аналізу (в контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти в європейський освітній простір) було запропоновано впроваджувати форму організації освітнього процесу – навчання-сендвіч (Sandwich), здійснювати навчальний процес з отриманням диплому з подвійним ступенем (Joint Degree), організувати навчання на базі двох європейських ЗВО різних країн (європейський досвід). Щодо досвіду професійної підготовки PR-фахівців США слід зазначити, що «професійна підготовка фахівців зі зв'язків із громадськістю у Сполучених Штатах Америки тяжіє до спеціалізації в якійсь зі сфер професійної діяльності» [9]. У Великобританії та США за наявності стандартів з освіти у сфері PR для освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «магістр» існує принципова суперечність у професійній підготовці майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю. Ця суперечність полягає в освітній парадигмі стосовно підготовки фахівців із паблік рілейшнз із акцентом на універсалізації PR-освіти у Великобританії (PR-практик має бути універсальним спеціалістом), а у США – до спеціалізації в якійсь зі сфер професійної діяльності (PR-практик має бути експертом в окремих аспектах PR та, як варіант, спеціалізуватися на роботі в одній сфері). Ці відмінні освітні парадигми ми використаємо в концепції організаційної інтегральної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України на етапі організаційних зрушень.

Компонент з осмислення вітчизняного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України є вкрай важливим як для розвитку української PR-освіти,

так і для галузі PR-освіти загалом. У рекомендаціях міжнародної асоціації зв'язків із громадськістю (IPRA) в «Золотих сторінках» зазначено таке: «9. Варто здійснювати регулярний обмін ідеями між викладачами PR різних країн» [2, с. 46]. Також на користь використання національних здобутків у сфері PR зауважено: «11. Небажано, щоб освіта у сфері зв'язків із громадськістю була одноманітною в усьому світі. Навпаки, важливо, щоб навчальні плани враховували національні, культурні, релігійні та інші місцеві умови» [2, с. 46].

Як бачимо, ці два компоненти інтегральної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю є взаємопов'язаними.

Нами був проведений аналіз змісту освітніх програм професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України, що дало нам можливість зробити висновок, що перелік дисциплін, введених до освітніх програм ЗВО, що здійснюють професійну підготовку PR-фахівців, залежить від профілю ЗВО. Маючи такі об'єктивні реалії, можемо запропонувати використання досвіду професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю в США для українських ЗВО (спеціалізацію). І імплементацією Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) [6] заклади вищої освіти України отримали автономію, тобто: «самостійність, незалежність і відповідальність закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом» [6]. Цим чинним Законом України відкрито можливість запровадження досвіду Великобританії та низки Європейських країн із професійної підготовки PR-фахівців, а саме: поєднанню освітньої програми «зв'язки з громадськістю» та інших освітніх програм (Joint Degree).

Наразі практичний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у ЗВО України дає можливість нам зробити висновок про те, що в процесі модернізації вітчизняної професійної підготовки PR-фахівців є можливість упровадити досвід професійної підготовки PR-фахівців США та низки Європейських країн, що уможлиблює інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простори.

Враховавши все вищезазначене раніше, ми зазначаємо, що **організаційно інтегральна модель** професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України може реалізовуватися на практиці таким чином:

1) завдяки поєднанню освітньої програми «зв'язки з громадськістю» та інших освітніх програм (Joint Degree);

2) завдяки спеціалізації освітньо-наукових програм на освітньому ступені – магістр (наприклад,

PR у шоу-бізнесі, PR в економіці, PR у політиці, PR у спорті та інше);

завдяки поєднанню першої та другої організаційних міжнародних практик у ЗВО України.

Для обґрунтування власної концепції організаційної інтегральної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України було використано ідею варіативності поєднання PR з різними сферами людської діяльності (у теоретичній площині) та об'єктивною потребою вдосконалення професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України з використанням найкращого зарубіжного досвіду в професійній підготовці PR-фахівців (у практичній площині) в контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти в європейський та світовий освітні простори.

Висновки. Автором досліджено існуючі організаційні моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України (за В. Корольком, О. Некрасовою, А. Киричком, Т. Коржовою, І. Тітаренко). Представлено власну концепцію організаційної інтегральної моделі професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України. Для обґрунтування моделі було використано ідею варіативності – поєднання PR з різними сферами людської діяльності (у теоретичній площині) та реалізацію об'єктивної потреби вдосконалення професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю в ЗВО України з використанням найкращого зарубіжного досвіду в професійній підготовці PR-фахівців (у практичній площині) в контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти в європейський та світовий освітні простори.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Киричок А. Теорія та практика створення сучасної моделі освіти у галузі PR : монографія. Київ : «Політехніка», 2017. 236 с.
2. Королько В.Г. Зв'язки з громадськістю: наукові основи, методика, практика. Київ : Києво-Могилянська академія, 2009. 831 с.
3. Королько В. Світовий досвід та українські «новачки» в підготовці фахівців зі зв'язків із громадськістю. *Актуальні питання реформування комунікацій органів влади України з громадськістю* : доповіді міжнародної конференції / ред. В.Г. Королько. Current issues of reforming communications between the government and the public in Ukraine: report of the international conference / ed. by V.H. Korolko. Київ, 2016. Р. 10–18.
4. Коржова Т.В. Професійна підготовка фахівців зі зв'язків із громадськістю у закладах вищої освіти України : автореферат дис. ... на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій. URL: http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/korzhova_diser.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
5. Рябець І.В. Визначення термінів «фахівець із зв'язків з громадськістю» та «майбутній фахівець

із зв'язків з громадськістю» у вітчизняному науковому педагогічному просторі. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. 2020. Вип. 24 Т. 2. С. 109–114.

6. Закон України «Про вищу освіту» 2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/155618/print1382948206521198> (дата звернення: 14.11.2020).

7. Рябець І.В. Особливості професійної підготовки у ЗВО майбутніх фахівців із PR: зарубіжний досвід. *Науково-практична конференція «Особистість у просторі проблем XXI століття»* : програма і матеріали, 7 лютого 2019 р., Київ, Україна, Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2019. С. 60–61.

8. Рябець І.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю: зарубіжний досвід. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. 2014. Т. 4 (12). С. 204–210.

9. Рябець І.В. Суперечність між американською та британською освітніми парадигмами професійної підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю. *«Конфліктологічна експертиза: теорія та методика»* : програма і матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 20 лютого 2015 р.,

м. Київ, Товариство конфліктологів України. Київ, 2015. С. 27–29.

10. Рябець І.В. Тенденції становлення та розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю в Україні. *Polish journal of science*. 2020. № 31. Vol. 3. P. 42–46.

11. Тітаренко І. Педагогічні умови формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців з реклами і зв'язків із громадськістю : автореферат дис. ... кандидата пед. наук. URL: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2018/avtoref_TITARENKO_pas.pdf (дата звернення: 04.011.2020).

12. Указ Президента України № 344 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 14.11.2020).

13. Шарков Ф.И. Паблик рилейшинз (связи с общественностью) : учебное пособие для вузов. Москва : Академический Проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2007. 304 с.

14. Harlow Rex F. Building a Public Relations. Definition Public Relations. *Review*. 1976. Winter. Vol. 2. № 4. P. 34–42.